

การพัฒนาชุดฝึกอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำ ทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*

The Development of Academic Leadership Skill

Training Package for Teachers in Basic Education Schools

¹เรวดี มนตรีพิลา และ บุญชม ศรีสะอาด

¹Rewadee Montreepilla and Boonchom Srisa-ard

¹คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹Faculty of Education, Mahasarakham University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: patcharin.ch@udru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อการพัฒนาชุดฝึกอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนวารวิทยาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จำนวน 24 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) ชุดฝึกฯ 2) แบบประเมินความเหมาะสมของชุดฝึกฯ 3) แบบประเมินภาวะผู้นำทางวิชาการ 4) แบบประเมินผลการทำกิจกรรม และ 5) แบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ สถิติที่ใช้ในการทดสอบ t-test (Dependent samples)

ผลการวิจัย พบว่า 1) ชุดฝึกอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 7 หน่วยการฝึกอบรม ระยะเวลาในการฝึกอบรม 21 ชั่วโมง ผลการประเมินความเหมาะสมของชุดฝึกฯ จำแนกตามรายองค์ประกอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) และผลการประเมินความเหมาะสมของชุดฝึกฯ จำแนกตามรายข้อ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) และ 2) ผลการประเมินจากการนำชุดฝึกอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ ประกอบด้วย 1) ผลการประเมินระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยการประเมินตนเอง ประเมินโดยผู้บังคับบัญชา และประเมินโดยเพื่อนร่วมงาน ก่อนการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.52$) และหลังการพัฒนาสูงขึ้นกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลการประเมินความพึงพอใจต่อชุดฝึกฯ จำแนกเป็นรายด้าน โดยรวมระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$) 3) ผลการประเมินการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้เข้ารับการพัฒนา โดยรวมระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$)

คำสำคัญ: การพัฒนา; ชุดฝึกอบรม; ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู; สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

*Received June 22, 2021; Revised February 7, 2022; Accepted February 14, 2022

Abstract

The research article aimed at developing the academic leadership skill training package for teachers in Basic Education Schools. A sample group consisted of 24 teachers from Khwao Wittayakarn School under the Secondary Educational Service Area Office 27 who were selected by way of cluster sampling. The research instruments were: 1) training package; 2) an assessment form for testing the propriety of the training package; 3) an assessment form testing the academic leadership level; 4) an activity assessment form; and 5) the satisfaction assessment form. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and t-test dependent samples.

From the study, the following results have been found: 1) The training package for developing the academic leadership skill of teachers in Basic Education Schools comprises 7 learning units with the duration of 21 hours. When classifying the training package by each component, the assessment result of its propriety is discovered to be at a high level ($\bar{x} = 4.28$). When classifying the training package by each item, the assessment result found to be at a high level ($\bar{x} = 4.08$). 2) From implementing the training package for developing the academic leadership skill of teachers in Basic Education Schools, the assessment results are as follows: (1) The assessment result of the academic leadership level of teachers by way of self-assessment, assessment by supervisors, and assessment by colleagues, the pretest is found to be at a high level ($\bar{x} = 4.52$), while the posttest is found to be higher with a statistical significance of 0.05 level; (2) The assessment result of the level of satisfaction toward the training package when classifying by each aspect is determined to be at a high level ($\bar{x} = 4.24$); and (3) The assessment result of implementing activities during the academic leadership training of the participants is found overall to be at a high level ($\bar{x} = 4.40$).

Keywords: Development; Training Package; Academic Leadership of Teachers; Basic Education Schools

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษา มีหัวใจสำคัญคือ การปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อนำประเทศให้อยู่รอดในสังคมใหม่ที่มีความรู้เป็นปัจจัยหลักของระบบเศรษฐกิจและสังคม แต่กลับปรากฏว่า การศึกษาไทยยังเต็มไปด้วยปัญหาคุณภาพการศึกษาตกต่ำลงอย่างต่อเนื่อง โครงสร้างที่ปฏิรูปก็ดูเหมือนจะไม่ได้ผลเสมือนว่าแนวทางการปฏิรูปเป็นพิมพ์เขียวที่ผิด ซึ่งถ้าหากยังไม่วิเคราะห์ปัญหาให้รอบด้านและหาแนวทางแก้ไขที่ถูกต้อง จะทำให้การศึกษาไทยก็อาจจะดิ่งลงเหวยิ่งขึ้นไปอีก ส่วนผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติยังพบว่า นักเรียนไทย

ส่วนใหญ่มีความรู้ต่ำกว่ามาตรฐาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ระบบการศึกษาไทยต่ำกว่ามาตรฐาน ครูผู้สอนมีความรู้ต่ำกว่ามาตรฐาน รวมไปถึงความด้อยคุณภาพของระบบสนับสนุนการเรียนรู้ต่าง ๆ สังคมไทยมองว่าในปัจจุบันนี้วิชาชีพครูตกต่ำลง แม้ว่ามีการปรับปรุงกระบวนการผลิตครูโดยเพิ่มชุดฝึกอบรมจาก 4 ปี เป็น 5 ปี แต่ก็ไม่สามารถรับประกันได้ว่าจะเป็นการแก้ไขปัญหาของวิชาชีพครูอย่างแท้จริง (Thongrot, 2008) จากการตรวจ ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ถึงแม้สถานศึกษาทุกแห่งได้ปรับเปลี่ยนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่ทว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณภาพทางการศึกษาส่วนใหญ่ยังลดลง (Educational Testing office, 2010) เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายที่สำคัญที่สุดของชุดฝึกอบรม จากการศึกษาความสามารถที่มีในตัวนักเรียน เพื่อนักเรียน อาจารย์ใหญ่ และการสอนของครู จะมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นอย่างมาก ซึ่งโดยสรุปแล้วสิ่งที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่สำคัญ ๆ มี 3 ประการ คือ การฝึกหัดครู หรือการอบรมครูประการหนึ่ง ผู้บริหารประการหนึ่ง และประการสำคัญที่สุดคือ ตัวครูหรือการสอนของครู (Plengnuch, 2011)

จากรายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ช่วงชั้นที่ 2 (ประถมศึกษาปีที่ 6) ปีการศึกษา 2560 นักเรียน ป.6 จากโรงเรียน ทั่วประเทศ ซึ่งระดับความรู้ที่ปรากฏ เป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วงต่อคุณภาพการศึกษาของไทย เมื่อวิชาคณิตศาสตร์-อังกฤษ นักเรียนทำได้ไม่ถึงร้อยละ 40 ส่วนวิชาหลักภาษาไทย สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ ทำได้ไม่ถึงร้อยละ 50 โดย วิชาภาษาไทย คะแนนเฉลี่ย 31.22 คะแนน วิชาสังคมศึกษาเฉลี่ย 47.07 คะแนน วิชาภาษาอังกฤษ เฉลี่ย 20.99 คะแนน วิชาคณิตศาสตร์เฉลี่ย 34.85 คะแนน วิชาวิทยาศาสตร์เฉลี่ย 41.56 คะแนน วิชาสุขศึกษาและพลศึกษา เฉลี่ย 54.31 คะแนน วิชาศิลปะเฉลี่ย 41.10 คะแนนและวิชาการทำงานอาชีพและเทคโนโลยีเฉลี่ย 52.52 คะแนน และจากการประเมินภายนอกสถานศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ซึ่งได้สรุปผลการสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (รอบสอง พ.ศ. 2549-2553) และจากผลการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชาติ สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่มีประสิทธิผลทางวิชาการ กล่าวคือ 1) ผู้บริหารโรงเรียนไม่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ 2) ครูไม่มีศักยภาพเพียงพอในการจัดการเรียนการสอนและ 3) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งเป็นเรื่องที่ผู้บริหารการศึกษาทุกระดับจะต้องดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาต่อไป โดยทั้งสามเรื่องดังกล่าวมานี้ มีความเกี่ยวข้องกันโดยตรง นั่นคือ การที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีผลมาจากการที่ครูไม่มีศักยภาพเพียงพอในการจัดการเรียนการสอน โดยการเรียนของนักเรียนและการสอนของครูนี้ เกี่ยวข้องโดยตรงกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนต้องบริหารจัดการชุดฝึกอบรมและการสอนอย่างเอาใจใส่ และสนใจพฤติกรรมการสอนของครูให้มาก (Office for Accreditation and Quality Assessment, 2010)

การพัฒนาครูให้มีภาวะผู้นำด้านวิชาการยังไม่มีความเป็นรูปธรรมของความเข้าใจของครูที่ชัดเจน เนื่องจากสาเหตุประการต่าง ๆ ได้แก่ การที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ได้สนับสนุนการพัฒนาครูอย่างทั่วถึงต่อเนื่อง รวมทั้งการที่ครูไม่ได้พัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถ ซึ่งในการแก้ปัญหาคาดความรู้ความเข้าใจของบุคลากรนั้นสามารถกระทำได้โดยการพัฒนากุศลกรซึ่งมีวิธีการที่หลากหลาย ดังที่ Hannakin

(1986) ได้เสนอแนะกิจกรรมการพัฒนาบุคลากรครูไว้ 2 ประการ ประการแรกคือ กิจกรรมที่ครูประจำการพัฒนาตนเองด้านวิชาการตามลำพัง ได้แก่ การอ่านหรือการแสวงหาความรู้ด้วยวิธีอื่น จากการค้นคว้าทดลองด้านวิชาชีพหรือด้านความรู้ ด้านวิชาการ การทดลองและการวิจัย การเข้าร่วมประชุมอบรมทางวิชาการ และการสัมมนา การไปสังเกตการณ์สอนของโรงเรียนอื่น การมีกิจกรรมร่วมกับชุมชน การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโรงเรียน ประการที่ 2 คือกิจกรรมที่ครูประจำการได้รับการพัฒนาเป็นหมู่คณะร่วมกับกิจกรรมอื่น ซึ่งหมายถึงกิจกรรมการประชุมคณะครูในโรงเรียน การประชุมเชิงปฏิบัติการ การปรึกษาก่อนการเปิดภาคเรียน การจัดครูในรูปคณะกรรมการอื่น ๆ การแจกเอกสาร สรุปได้ว่า การพัฒนาครูประจำการเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถมีแนวทางที่หลากหลายดังได้กล่าวมาแล้ว

จากเหตุผล และปัญหาดังกล่าวข้างต้น การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพนั้นชุดฝึกอบรมการพัฒนาเป็นสิ่งสำคัญ ผลการพัฒนาชุดฝึกอบรมและผลการศึกษาการใช้ชุดฝึกอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ (Academic leadership) เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางด้านวิชาการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งปัจจุบันยังไม่สามารถบรรลุผลดังกล่าว ซึ่งการศึกษาและพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในครั้งนี้นั้น จะเป็นแนวทางในการฝึกอบรมครูให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการ เพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมการพัฒนาครูให้มีศักยภาพจัดการการเรียนการสอน ซึ่งจะสามารถแก้ปัญหาด้านการศึกษาได้ ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อการพัฒนาชุดฝึกอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีประสิทธิภาพ
2. เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดฝึกอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการของครู เพื่อนำมาวิเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสร้างข้อสรุปจากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้แล้วนำมาสร้างข้อสรุปเป็นองค์ประกอบของคุณลักษณะภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) การสร้างและพัฒนาวิสัยทัศน์ 2) การบริหารหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ 3) การ

พัฒนาผู้เรียน 4) การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ 5) การพัฒนาวิชาชีพ 6) การสร้างทีมร่วมมือ และ 7) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ขั้นตอนที่ 2 การยกร่างชุดฝึกอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 7 หน่วย แล้วนำเสนอโครงร่างชุดฝึกอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานดังกล่าวต่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความเหมาะสมของชุดฝึกอบรม และปรับปรุงแก้ไขตามที่คุณวุฒิเสนอแนะ เพื่อให้ได้ชุดฝึกอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสมบูรณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินชุดฝึกอบรม เห็นว่า ชุดฝึกอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสอดคล้องกันทุกประเด็น โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80–1.00 ประเด็นที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากที่สุดเท่ากับ 1.00 จำนวน 12 ข้อ และประเด็นที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.80 จำนวน 3 ข้อ

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเหมาะสมของชุดฝึกอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพิจารณาว่าองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบของชุดฝึกอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม 3) โครงสร้างเนื้อหาของชุดฝึกอบรม 4) สมรรถนะที่ใช้พัฒนา 5) ระยะเวลาการฝึกอบรม 6) รายละเอียดเนื้อหาของชุดฝึกอบรม 7) แนวทางการพัฒนา 8) กระบวนการพัฒนา 9) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 10) การประเมินผล มีเหมาะสมกับสภาพปัญหาและสภาพผู้เข้ารับการฝึกอบรมหรือไม่ พร้อมทั้งการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ และนำไปการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมิน เห็นว่าชุดฝึกอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกรายข้อ ($\bar{X} = 4.08$)

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนาชุดฝึกอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การดำเนินการในขั้นตอนนี้เป็นการนำชุดฝึกอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้การประเมินและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้ว นำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นครูผู้สอนในโรงเรียนขวาววิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จำนวน 24 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ในระหว่างวันที่ 2 - 4 ตุลาคม 2562 รายละเอียดของกิจกรรมพัฒนาภาวะผู้นำด้านวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กิจกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำด้านวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินการใช้ชุดฝึกอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้วิธีการประเมิน ดังนี้ 1) ประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ารับการฝึกอบรม โดยใช้แบบประเมินการประเมินภาวะผู้นำทางวิชาการ ที่สร้างขึ้นแล้ว เปรียบเทียบผลการประเมินตามความคิดเห็นของผู้ประเมินระหว่างผู้รับการอบรมกับบุคคลอื่น (ผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน) 2) การประเมินการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม และ 3) ประเมินระดับความพึงพอใจต่อชุดฝึกอบรม ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมโดยใช้ แบบวัดความพึงพอใจและทำการเก็บข้อมูลกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการพัฒนาชุดฝึกอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีประสิทธิภาพ พบว่า ชุดฝึกอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 7 หน่วยการฝึกอบรม ระยะเวลาในการฝึกอบรม 21 ชั่วโมง ผลการประเมินความเหมาะสมของชุดฝึกฯ จำแนกตามรายองค์ประกอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.28) และผลการประเมินความเหมาะสมของชุดฝึกฯ จำแนกตามรายข้อ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.08)

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลศึกษาผลการใช้ชุดฝึกอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การประเมินจากการนำชุดฝึกอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ ประกอบด้วย

2.1 ผลการประเมินระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดย การประเมินตนเอง ประเมินโดยผู้บังคับบัญชา และประเมินโดยเพื่อนร่วมงาน ก่อนการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} =4.52) และหลังการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสูงขึ้นกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

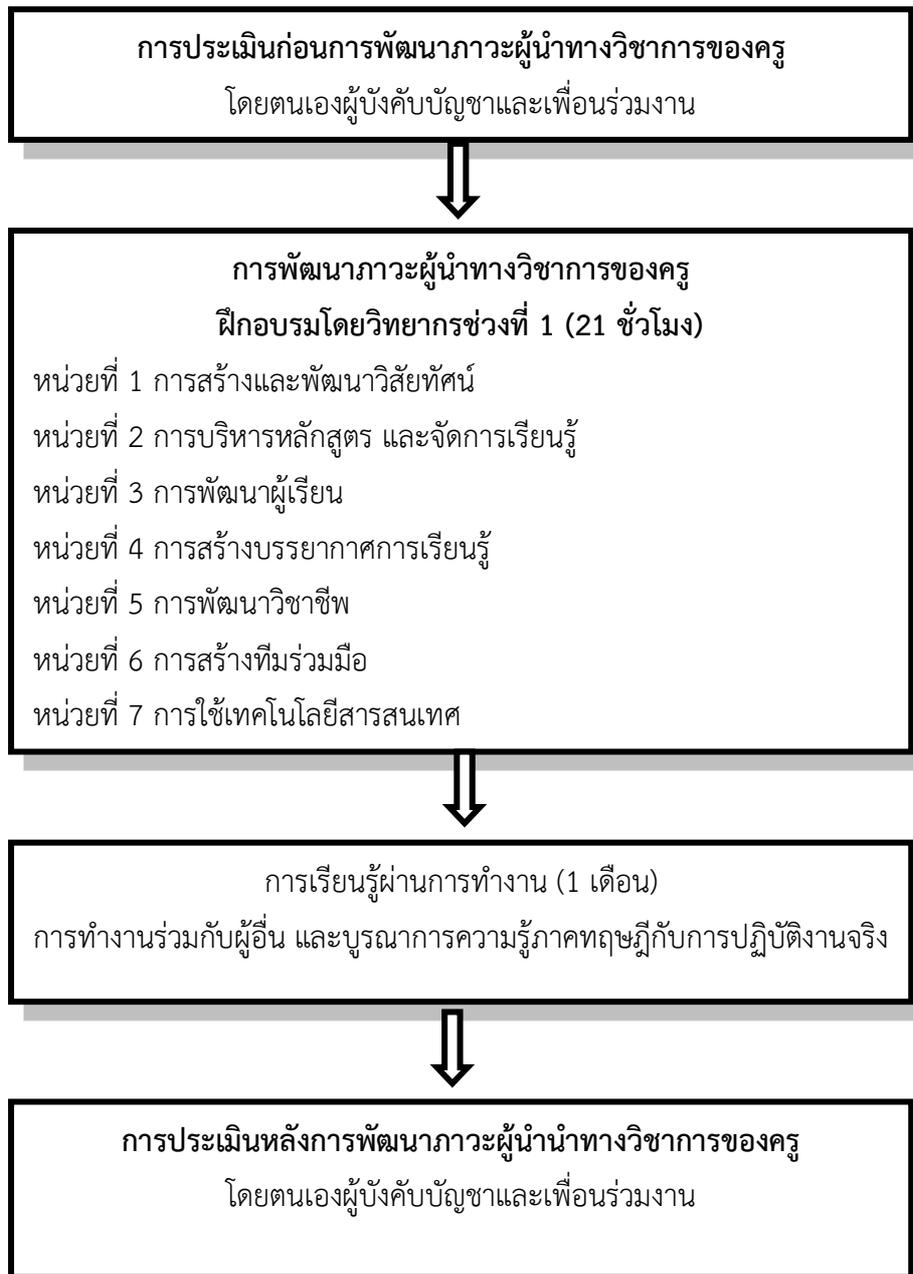
2.2 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อชุดฝึกอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ จำแนกเป็นรายด้าน โดยรวมระดับมาก (\bar{X} =4.24) และจำแนกเป็นรายข้อโดยรวมระดับมาก (\bar{X} =4.24)

จากผลการวิจัยสามารถนำข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการประยุกต์องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยช่วยให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่จัดการศึกษาควรสนับสนุนให้มีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการให้แก่ครูผู้สอนอย่างเป็นระบบโดยมีการกำหนดแนวทางการพัฒนาไว้อย่างเป็นรูปธรรม และชัดเจนในแผนงาน และโครงการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ควรให้การสนับสนุนการดำเนินการและงบประมาณอย่างต่อเนื่อง เพราะจากผลการวิจัยพบว่าหลังการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโดยใช้ชุดฝึกอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูมีภาวะผู้นำทางวิชาการที่สูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทและความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้ให้เป็นที่ไปตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาจึงควรมีการสนับสนุนให้มีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการให้กับครูผู้สอน

องค์ความรู้ใหม่

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อการพัฒนาชุดฝึกอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย หน่วยที่ 1) การสร้างและพัฒนาวิสัยทัศน์ 2) การบริหารหลักสูตร และจัดการเรียนรู้ 3) การพัฒนาผู้เรียน 4) การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ 5) การพัฒนาวิชาชีพ 6) การสร้างทีมร่วมมือ และ 7) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ นำมาสร้างเป็นชุดฝึกฯ มีข้อดีเพื่อประยุกต์ใช้และเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหาร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานของบุคลากร ทั้งยังสนองความต้องการของบุคลากรที่แสวงหาความรู้ การศึกษา และความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เพิ่มประสบการณ์ ทักษะการทำงานทางลัดของ

การทำงาน และการบริหารงานในการพัฒนาการทำงานขั้นพื้นฐานขององค์การให้ถูกต้องและได้มาตรฐานเพิ่มขีดความสามารถและความรับผิดชอบในการทำงานของบุคลากร เพื่อตำแหน่งหน้าที่ที่สูงขึ้น สร้างความพร้อมแก่บุคลากร เพื่อการสับเปลี่ยน หมุนเวียน โยกย้าย และการเข้ารับตำแหน่งใหม่ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งในด้านการนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาบุคลากรครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการ การสนับสนุนส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ร่วมกันของผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนในการดำเนินงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา รวมทั้งนำไปใช้ในการเสริมสร้างบรรยากาศสถานศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิผลของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสถานศึกษา และพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นเป้าหมายที่สำคัญยิ่งให้มีศักยภาพสูงสุด ดังภาพที่ 1

รูปภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาชุดฝึกอบรม
การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การจัดทำชุดฝึกอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย โครงสร้างของชุดฝึกอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมโครงสร้างเนื้อหาของชุดฝึกอบรม สมรรถนะที่ใช้พัฒนา ระยะเวลาการฝึกอบรม รายละเอียดเนื้อหาของชุดฝึกอบรม แนวทางการพัฒนา กระบวนการพัฒนา สื่อและแหล่งเรียนรู้และการประเมินผลการพัฒนา ขอบข่ายเนื้อหาของชุดฝึกอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ประกอบด้วย 7 หน่วยการฝึกอบรม หน่วยที่ 1 การสร้างและพัฒนาวิสัยทัศน์ทางการเรียนรู้ หน่วยที่ 2 การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ หน่วยที่ 3 การพัฒนาผู้เรียน หน่วยที่ 4 การสร้างบรรยากาศเพื่อการเรียนรู้ หน่วยที่ 5 การพัฒนาวิชาชีพ หน่วยที่ 6 การสร้างทีมร่วมมือ และหน่วยที่ 7 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับ ให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของครู เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายความสำคัญ คุณลักษณะและองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สำหรับการจัดกิจกรรมในการฝึกอบรมเน้นการนำความรู้สู่การปฏิบัติจริงด้วยการเรียนรู้ร่วมกัน การทำกิจกรรมกลุ่ม กรณีศึกษาการแก้ไขปัญหา การอภิปรายและสรุปผลร่วมกัน เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรม เกิดการพัฒนาให้มากที่สุด ระยะเวลาการฝึกอบรมใช้เวลา 21 ชั่วโมง ผู้เข้ารับการอบรม ได้มีการทำกิจกรรมตามใบงาน แลกเปลี่ยน ความคิดร่วมกัน และออกมานำเสนอผลงานของกลุ่ม ส่วนการวัดและประเมินผล ได้นำการประเมิน แบบ 360 องศา ที่เป็นลักษณะของการใช้วิธีการประเมินรอบด้าน ทั้งการประเมินตนเองของผู้เข้าอบรม และการประเมินโดยบุคคลอื่น ๆ ได้แก่ ผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน มีการประเมินทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม และมีเกณฑ์สำหรับการประเมินที่ชัดเจน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการฝึกอบรมเป็นวิธีการหนึ่งในการพัฒนาบุคลากร เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถ และทักษะในการทำงานที่ดีขึ้น ตลอดจนมีเจตคติที่ดีในการทำงาน ทั้งนี้เพราะการพัฒนาชุดฝึกฯ เป็นไปตามหลักการที่ เดล (Dale, 1990) ได้กล่าวถึงสื่อการฝึกอบรม (Training media) เป็นปัจจัยที่นำความสำเร็จมาสู่การฝึกอบรมที่สำคัญในใช้กิจกรรมทางด้านเทคโนโลยีการศึกษาและการใช้วิวัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีใหม่ ๆ จะช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายสร้างเสริมความเข้าใจเป็นประสบการณ์ที่เป็นจริงได้ชุดฝึกอบรม จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เข้ารับการฝึกอบรมและการฝึกอบรม สอดคล้องกับการวิจัยของ Lee, and Wong (2006) ได้เสนอกรณีตัวอย่างการพัฒนาภาวะผู้นำภาครัฐของสิงคโปร์ ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของวิทยาลัยข้าราชการพลเรือน มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาและเสริมสร้างความสามารถในด้านภาวะผู้นำให้แก่ผู้นำภาครัฐในอนาคต และข้าราชการที่มีศักยภาพสูงในทุกกระดับ โดยออกแบบโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำขึ้นมาโดยเฉพาะ ซึ่งกำหนดแนวทางการฝึกอบรมโดยยึดสมรรถนะเป็นฐาน (Competence-based) แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ลักษณะแรกจะเน้นการประชุมเชิงปฏิบัติการในเรื่องที่เกี่ยวกับหลักการสำคัญของภาวะผู้นำควบคู่ไปกับการปฏิบัติ รวมทั้งมีการสนทนากับผู้นำที่เป็นตัวแบบที่ดีทั้งจากภาครัฐและเอกชน ส่วนลักษณะที่สองเป็นการฝึกอบรมในชั้นเรียน โดยมีช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกันระหว่าง 2-11 สัปดาห์ เพื่อพัฒนาทักษะและสมรรถนะต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการดำรงตำแหน่งผู้นำขององค์กร เช่น การสร้างพื้นฐานความเข้าใจเกี่ยวกับประเทศและอาเซียน การจัดทำนโยบาย การดำเนินการตามนโยบาย และหลักการบริหารกิจการ

บ้านเมืองที่ดี เป็นต้น และมีการสัมมนาและจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านนโยบายในประเทศ ในระดับภูมิภาคและระดับโลกนอกจากนี้ในการประเมินแบบ 360 องศา ที่เป็นลักษณะของการใช้วิธีการประเมินรอบด้านชัดเจนซึ่งสอดคล้องกับ การวิจัยของ Zentis (2007) พบว่า การประเมินแบบ 360 องศาสนับสนุนความเต็มใจของปัจเจกบุคคลที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมระหว่างกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำ และงานวิจัยของ Prachnakorn (2012) ที่วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะข้าราชการประจำศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด ที่กล่าวว่าการประเมินแบบ 360 Degree Feedback เป็นการประเมินรอบด้าน ได้แก่การประเมินจากเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา และลูกค้า เพื่อตรวจสอบความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะการตรวจสอบสมรรถนะว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้นเป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้ อธิบายได้ มีผลกระทบต่อความก้าวหน้าขององค์กร

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ผลการประเมินการใช้ชุดฝึกอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการนำชุดฝึกอบรมที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ฝึกอบรมครูผู้สอนในโรงเรียนชาวนาวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 จำนวน 24 คน ในเดือนพฤศจิกายน 2562 มีผลการประเมินการฝึกอบรม ดังนี้

2.1 ผลการประเมินภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินตนเอง และประเมินโดยบุคคลอื่น ได้แก่ ผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน พบว่า ครูผู้สอนมีภาวะผู้นำทางวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะกระบวนการฝึกอบรมเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เข้าอบรมเกิดความรู้ความเข้าใจและเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดประสงค์การอบรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thaweewuthit (2015) ได้ศึกษาวิจัย รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ก่อนการทดลองใช้รูปแบบมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก และหลังการทดลองใช้รูปแบบอยู่ในระดับมาก Thanaruengsakulthai (2010) ได้วิจัย การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูประจำการช่างเทคนิคอุตสาหกรรม เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพในการสอน พบว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ หลังการฝึกอบรมสมรรถภาพของครูประจำการช่างเทคนิคอุตสาหกรรมที่เข้ารับการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และคะแนนเฉลี่ยของสมรรถภาพในการสอนของครูประจำการช่างเทคนิคอุตสาหกรรมที่เข้ารับการฝึกอบรม จากการทดสอบหลังการฝึกอบรม สูงกว่า 60% ทั้งวิทยากรและผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความเห็นว่าหลักสูตรและโครงการฝึกอบรมมีคุณภาพสูงกว่าระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัย ของ Wannasilp (2019) ได้วิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูด้วยรูปแบบผสมผสาน เรื่อง การทำวิจัย ในชั้นเรียน ผลการใช้หลักสูตรความรู้ความเข้าใจในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูมีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 และมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 85.17 และความพึงพอใจของครูที่มีต่อการอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูด้วยรูปแบบผสมผสาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ Phatthanana (2012) ได้วิจัย การพัฒนาชุดฝึกอบรมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับอาสาชวยกาชาด พบว่า ประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม

มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 ภายหลังจากฝึกอบรมอาสาชวยุวกาชาดมีคะแนนความรู้ ทักษะการปฐมพยาบาล จิตสาธารณะสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญที่สถิติระดับ .05 สอดคล้องกับ Boonrang (2016) ผลการวิจัยพบว่า ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเรื่อง การดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 คะแนนจากการทดสอบหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 และความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเรื่อง การดูแล ตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61, S.D. = 0.48$)

2.2 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินตนเอง และประเมินโดยบุคคลอื่น ๆ ได้แก่ การประเมินโดยผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน ก่อนและหลังการฝึกอบรมโดยรวม พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการหลังการฝึกอบรมสูงขึ้นกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำทางวิชาการ 1) การสร้างและพัฒนาวิสัยทัศน์ทางการเรียนรู้ 2) การบริหารหลักสูตรและการออกแบบการเรียนรู้ 3) การพัฒนาผู้เรียน และ 4) การพัฒนาวิชาชีพ พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ หลังการฝึกอบรมสูงขึ้นกว่า ก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงวิชาการของครู ที่ประเมินโดยบุคคลอื่น ได้แก่ ผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน พิจารณาจากพฤติกรรมของครูและข้อมูลต่าง ๆ เช่น บันทึกการประชุมการวางแผนงานโครงการต่าง ๆ การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน การสร้างทีมร่วมมือ ที่แสดงให้เห็นว่าครูได้นำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมมาใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของของ Thaweuthit (2015) ได้ศึกษาวิจัย รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการที่พัฒนาขึ้น พบว่า พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาก่อนการทดลองใช้รูปแบบมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากและหลังการทดลองใช้รูปแบบอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ Thanaruengsakulthai (2010) ได้วิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูประจำการช่างเทคนิคอุตสาหกรรม เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพในการสอน พบว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพหลังการฝึกอบรมสมรรถภาพของครูที่เข้ารับการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 คะแนนเฉลี่ยของสมรรถภาพในการสอนของครูที่เข้ารับการฝึกอบรมจากการทดสอบหลังการฝึกอบรม สูงกว่า 60% ทั้งวิทยากรและผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความเห็นว่าหลักสูตรและโครงการฝึกอบรมมีคุณภาพสูงกว่าระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัย ของ Wannasilp (2019) ได้วิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูด้วยรูปแบบผสมผสาน เรื่อง การทำวิจัย ในชั้นเรียน ผลการใช้หลักสูตร ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูมีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 และมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 85.17 ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูด้วยรูปแบบผสมผสาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความรู้ความเข้าใจในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.3 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อชุดฝึกอบรมภาวะผู้นำทางวิชาการ

ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ด้านเนื้อหาสอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน ($\bar{X} = 4.67$) ด้านสถานที่ฝึกอบรมและสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 4.63$) ด้านระยะเวลาการฝึกอบรมเหมาะสมกับเนื้อหา ($\bar{X} = 4.30$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากด้านเนื้อหาในการอบรมจากที่ผู้วิจัยได้มีการสำรวจความสำคัญความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูทำให้ได้ข้อมูลมาใช้ในการจัดทำชุดฝึกอบรมดังนั้นผลการประเมินความพึงพอใจ ผู้เข้ารับการฝึกอบรม จึงมีความเห็นว่าเนื้อหาสอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน นอกจากนี้ความพึงพอใจด้านสถานที่จัดฝึกอบรม ห้องประชุมขุนขวาวของโรงเรียนขวาววิทยาคาร มีขนาดเหมาะสมกับจำนวนผู้เข้ารับการอบรม สภาพแวดล้อมของห้องเอื้ออำนวยต่อการฝึกอบรมรวมทั้งสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ วัสดุการฝึกอบรม และเทคโนโลยี สารสนเทศพอเพียงกับการทำกิจกรรมในการฝึกอบรม ซึ่งสอดคล้องกับ Sangcharoen (2010) ได้วิจัย การพัฒนารูปแบบการฝึกทางศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะสำหรับครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมการใช้รูปแบบการฝึกอบรม ได้แก่ บรรยากาศ เนื้อหา กิจกรรม การจัดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phatthanam (2012) ได้วิจัย การพัฒนาชุดฝึกอบรมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับอาสาชวยกาชาด พบว่า ประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 และการประเมินผลการเรียนรู้จากชุดฝึกอบรมในกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 คน พบว่า ภายหลังการฝึกอบรมอาสาชวยกาชาด มีคะแนนความรู้ ทักษะการปฐมพยาบาล จิตสาธารณะสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ Boonruang (2016) ได้วิจัยการพัฒนาชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง เรื่อง การดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวาน พบว่า ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเรื่อง การดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานมีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 คะแนนจากการทดสอบหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 และความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเรื่องการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.48) และ Thaweethit (2015) ได้ศึกษาวิจัย รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่พัฒนาขึ้น พบว่า พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาก่อนการทดลองใช้รูปแบบมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก และหลังการทดลองใช้รูปแบบอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sawasdibunya (2103) ที่ศึกษารูปแบบการฝึกอบรม หัวหน้าแผนกวิชาเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการจัดการเรียนการสอน พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจในการจัดโครงการฝึกอบรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก การประเมินการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$)

สรุป

คุณลักษณะภาวะผู้นำทางวิชาการของสำหรับครูที่ผ่านการพัฒนาจนมีคุณภาพแล้วให้โรงเรียนใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการบริหารจัดการการเรียนรู้ของโรงเรียนและยกระดับการเรียนรู้ของนักเรียน และ

ยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแบบประเมิน กำกับติดตามการดำเนินการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนในสังกัดได้อีกช่องทางหนึ่งด้วย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถนำคุณลักษณะภาวะผู้นำด้านวิชาการของสำหรับครูที่ผ่านการพัฒนาจนมีคุณภาพไปใช้ในการฝึกอบรมเตรียมบุคลากรหรือการอบรมบุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านวิชาการสามารถประยุกต์หลักการและเนื้อหาภาวะผู้นำทางวิชาการบรรจุไว้ในชุดฝึกอบรมได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ฝึกอบรมเป็นวิธีการหนึ่งในการพัฒนาบุคลากร เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถ และทักษะในการทำงานที่ดีขึ้น ตลอดจนมีเจตคติที่ดีในการทำงาน ผู้บริหารหรือหน่วยงานต้นสังกัดของครูควรจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ และมีการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้ครูผู้สอนมีความตระหนักในความสำเร็จของการพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการ และปรับตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในปัจจุบัน

1.2 ผู้บริหารหรือหน่วยงานต้นสังกัดของครูควรจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ และมีการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้ครูผู้สอนมีความตระหนักในความสำเร็จของการพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการ และปรับตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในปัจจุบัน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษาด้านภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อศักยภาพการทำงานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ผู้สนใจนำองค์ความรู้ไปพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดอาชีวศึกษา หรือ อื่น ๆ เพื่อหาความสำคัญการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการว่ามีความเหมือน หรือแตกต่างกันหรือไม่ รวมถึงวิธีการ และระยะเวลาที่เหมาะสมในการพัฒนาเพื่อให้เกิดการพัฒนาเป็นไป อย่างสอดคล้องกับบริบทของหน่วยงาน

2.2 ผู้สนใจนำองค์ความรู้ไปพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดอื่น ๆ เช่น สังกัดอาชีวศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรืออื่น ๆ เพื่อตรวจสอบความสำคัญของโปรแกรมการวิจัยว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันระหว่าง ครูผู้สอนสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับครูผู้สอนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือไม่ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย และกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะและบริบทที่ใกล้เคียงกัน

References

- Boonruang, S. (2016). *Development of a Self-training Package on Self-care of Diabetic Patients*. (Master's Thesis). Burapha University. Chonburi.
- Dale, T.E. (1990). Reframing Reform. *Educational Leadership*, 47(8), 6-12.
- Educational Testing Bureau. (2010). *Guidelines for the Development of Quality Assurance Systems in Educational Institutes*. Bangkok: Agricultural Cooperatives Congregation of Thailand.
- Hannakin, P. (1986). *Principles of School Administration*. Bangkok: Thai Wattana Panich.
- Lee, M., & Wong, A. (2006). *Paper for Presenting on Asean New-Wave Leadership Development Training Program*. Singapore: Civil Service College.
- Office for Accreditation and Quality Assessment. (2010). *Standards, Indicators and Consideration Criteria for External Quality Assessment. Basic Education Level, Round 2 (2006-2010)*. Bangkok: Office for Accreditation and Quality Assessment.
- Phatthanan, N. (2012). *The Development of Using Training Packages Experiential Learning Process to Enhance the Public Consciousness of Red Cross Youth Volunteers*. (Doctoral Dissertation). Graduate School: Srinakharinwirot University. Nakhon Pathom.
- Plengnuch, N. (2011). *Curriculum Administration*. Khon Kaen: Khon Kaen University.
- Prachnakorn, K. (2007). *Development of Training Courses to Enhance Competency of Civil Servants at the Center for Drug Combat Operations Center*. (Doctoral Dissertation). Graduate School: Srinakharinwirot University. Nakhon Pathom.
- Sangcharoen, K. (2010). *Developing a Model of Non-formal Education Training to Enhance the Capacity of Teachers in Community Learning Centers*. (Doctoral Dissertation). Graduate School: Chulalongkorn University. Bangkok.
- Sawasdibunya, N. (2010). *Training Model for The Head of Department to Develop Training Programs on Problem-Based Learning Instruction*. (Doctoral Dissertation). Graduate School: King Mongkut's University of Technology North Bangkok. Bangkok.
- Thanaruengsakulthai, S. (2010). *Development of A Training Course for Fixed-time Industrial Technicians to Enhance Teaching Competency*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Thaweeuthit, C. (2015). *A Model for Instructional Leadership Development for Administrator at Secondary School Under the Office of the Basic Education Commission in the Northeastern*. (Doctoral Dissertation). Graduate School: Sakon Nakhon Rajabhat University. Sakon Nakhon.

- Thongrot, P. (2008). 10 Symptoms Requiring Major Surgery in Thai Education. *Journal of Teache's Professional Development*, 108(2), 27-33.
- Wannasilp, K. (2019). *Development of an Integrated Teacher Training Curriculum on Conducting Research in the Classroom*. (Doctoral Dissertation). Maha Sarakham Rajabhat University. Maha Sarakham.
- Zentis, N.L.R. (2007). *The impact of –degree feedback on leadership development*. (Doctoral Dissertation). Capella University. USA.